

A terhelti jogok érvényesülésének neuralgikus pontjai az Európai Ügyészség nyomozásaiban

Neuralgic points of the regulatory method of the rights of the defendant in the investigations of the European Public Prosecutor's Office

Márton Balázs

Dr., doktorandusz
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
marton.balazs@uni-nke.hu

Magyar
Közszolgálati
Egyetem

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy bemutassa a terhelti jogok garanciarendszerének szabályozási megoldását az Európai Ügyészség nyomozásaiban, valamint a témával foglalkozó nemzetközi álláspontok bemutatásán keresztül felhívja a figyelmet a konstrukcióból fakadó kihívásokra.

Módszertan: A tanulmány alapját kvalitatív kutatás képezi, amely a hatályos uniós jogszabályok elemzéséből és elsősorban külföldi szakirodalom feldolgozásából áll.

Megállapítások: A jogállami büntetőeljárás feltétele azoknak a büntetőeljárás alapelveknek, a tisztességes eljárás követelményének és bizonyos emberi jogoknak az érvényesülése, amelyek egyúttal a terhelt eljárási pozícióját is meghatározzák. Az Európai Ügyészség nyomozására vonatkozó uniós jogban a terhelti jogoknak egy háromrétegű garanciarendszerét dolgozták ki. Ez a jogi konstrukció azonban több olyan sérülékenységet hordoz, amelyek végső soron alááshatják a büntetőeljárások jogállamiságát. A terhelti jogok garanciarendszere nem koherens, mert egyfelől hiányos és tisztázatlan terminológiával dolgozik, másfelől a rendelkezései túlságosan komplexek, ezáltal nem alkalmas a terhelti jogok egységes védelmi szintjének megteremtésére. Az Európai Ügyészség

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 11. 27. Átdolgozás: 2025. 01. 23.
Elfogadás: 2025. 02. 03.

határon átnyúló bűncselekmények esetén folytatott nyomozásaiban a terhelti jogok szabályozási módjára tekintettel sérülhet a jogbiztonság elve.

Érték: A tanulmány legfontosabb célja, hogy az Európai Ügyészségről való átpolitizált diskurzust segítsen visszaterelni a szakmai vita szintjére, és a következőket utat nyissanak a témával foglalkozó hazai szakértők számára mélyebb kutatásokhoz. Emellett célja, hogy bemutassa az Európai Ügyészség nyomozásaiban a terhelti jogok szabályozási megoldását, továbbá ennek néhány kritikus területét, amelyek egyúttal az európai büntetőjog fejlődésének kurrens kérdései.

Kulcsszavak: Európai Ügyészség, nyomozás, jogállamiság, európai büntetőjog

Abstract

Aim: The aim of this study is to present the regulatory framework of the guarantees of the defendant's rights in the investigations of the European Public Prosecutor's Office (EPPO), and highlight the challenges emerging from this structure by presenting international perspectives on the topic.

Methodology: The study is based on qualitative research, consisting of an analysis of current EU legislation and the processing of primarily foreign scientific literature.

Findings: The prerequisites for a rule-of-law-based criminal procedure are the implementation of criminal procedural principles, the requirement for a fair trial, and the protection of certain human rights, which simultaneously define the procedural position of the defendant. In EU law, for the investigations of the European Public Prosecutor's Office, a three-layer guarantee system has been established for the rights of the accused. However, this legal framework carries several vulnerabilities that undermine the rule of law in the investigations. The guarantee system for the defendant's rights is not coherent, as it both works with incomplete and unclear terminology and contains provisions that are excessively complex, rendering it unsuitable for creating a uniform standard of protection for the defendant's rights. In investigations conducted by the European Public Prosecutor's Office concerning cross-border crimes, the principle of legal certainty may be breached.

Value: The primary aim of this study is to help redirect the overly politicized discourse on the European Public Prosecutor's Office back to a professional level, with its conclusions paving the way for deeper research by domestic experts on the subject. Additionally, it presents the regulatory framework of the defendant's rights in investigations by the European Public Prosecutor's Office, while also drawing the attention to several critical areas that are current issues in the development of European criminal law.

Keywords: European Public Prosecutor's Office, investigation, rule of law, European criminal law

Bevezető gondolatok a jogállami büntetőeljárásról és a terhelt jogairól

A jogi és a közhatalmi intézmények időről időre és államról államra változnak, s mivel emberi tevékenység eredményei, ezért tartalmazhatnak működő és hibás összetevőket. Ezek aránya minden politikai konstrukcióban értékelés tárgyát kell, hogy képezze. A jog egyik célja pontosan az, hogy a segítségével elkerülhetők vagy orvosolhatók legyenek a közhatalmi intézmények hibái és visszaélései. A közhatalom működésének jogi keretek közé szorítása és a jog uralmának (rule of law¹) megteremtése a 20. század végétől egyre nagyobb diszkurzív teret foglal el, amelyben a jogi hivatásrend művelői mellett a demokrácia és az emberi jogok előmozdítói is helyet követelnek maguknak. A jogállam az egyént hivatott védeni az önkénnyel szemben, azaz az emberi jogok érvényesülésének elengedhetetlen feltétele. Az emberi jogok védelme érdekében tett erőfeszítések hipocentruma az euroatlanti kultúrkörben található. Az emberi jogok tiszteletben tartása azon túl, hogy az igazság és a béke alapját jelenti, európai identitás- és közösségképző érték, amely hozzájárul a szorosabb egység megvalósításához, ahogyan ezt az 1950. évben aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye –EJEE) preambuluma is rögzíti.² Maga az Európai Unió (Unió) is a jogállam és az emberi jogok tiszteletben tartásának értékein alapul.³

A büntető igazságszolgáltatás immanens célja eljutni az igazsághoz. A jogállamiság szorosan tapad az igazság megállapításához, hiszen nemcsak az igazság feltárása érdekében alkalmazott eszközöknek, hanem az igazsághoz vezető eljárásnak is a jog uralma alatt kell állnia, amelybe természetesen az emberi jogok tiszteletben tartása is beletartozik (Bárd, 2019). A büntetőeljárásal kapcsolatban érdemesnek tartom idézni Király Tibor időtálló gondolatait: „A büntetőeljárás olyan hatalom, amely embereket törölhet ki az élők sorából,

1 A rule of law kifejezés szó szerinti fordításában joguralmat jelent, amelynek használata helyénvalónak tűnne, különösen, mivel a tanulmányban a fogalmat elsősorban európai, államok feletti dimenzióban használom. Kerülve a szemantikai vitákat, a továbbiakban az általánosan elfogadott jogállamiság kifejezést használom.

2 Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény. Preambulum.

3 Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326. 2012. október 26. 13-390. 2.

megfoszthatja őket szabadságuktól, vagyonuktól, becsületükről. A büntetőeljárás útján békeidőben is háborút lehet folytatni.” (Király, 2023). A jogállami büntető igazságszolgáltatásban a büntetőeljárást olyan garanciarendszerrel kell megerősíteni, amely biztosítja, hogy a közhatalmat gyakorló részéről a terhelt emberi jogaiba kizárólag a szükséges mértékben, arányos módon és a lehető legenyhébb eszközökkel történhessen beavatkozás. Ez egyúttal az ártatlanok védelmét is szolgálja. Az emberi jogok halmaza olykor átfedést mutat a tisztességes eljárás körébe tartozó jogokkal, némelyikük ugyanis a természeténél fogva a büntetőeljárásban részt vevő személyekhez fűződik, e személyek közül is leginkább a terhelt vonatkozásában kell, hogy érvényesüljön (Lichtenstein, 2018). A jogállami büntető igazságszolgáltatás feltételeinek alábontása során előtűnő rétegek (a büntetőeljárás alapelvek, a tisztességes eljárás követelménye, az emberi jogok érvényesülése) egymáshoz való viszonya kérdésében a jogtudomány nem tudott egységes álláspontot kialakítani. A büntetőeljárás alapelvek gyűjtőfogalmába tartoznak a tisztességes eljárás követelményét érvényre juttató jogok. A tisztességes eljárás egyetemes alapelv, amely magába foglalja például a jogorvoslathoz való jogot. Az alapelvek normativitásának kérdéséhez tartozik, hogy bizonyos büntetőeljárás alapelvek terhelti jogként is megfogalmazhatók, így például a tisztességes eljárás követelménye a terhelt oldalán tisztességes eljáráshoz való jogként, vagy a büntetőjogi védelem elve védőhöz való jogként jelenik meg. A tisztességes eljárás biztosítása szükséges, de nem elégséges feltétele a jogállami büntető igazságszolgáltatásnak. Utóbbi szélesebb vonatkozásában értelmezendő, és átfogja a bíróság, a vádhatóság, a sértett és más résztvevők jogainak, továbbá a büntetőeljáráson kívüli feltételeknek, úgy mint a büntető anyagi jogi alapelveknek, valamint az igazságszolgáltatási intézményrendszer egészének alkotmányos berendezkedését és a működést meghatározó jogállami elveknek (például a bíróságok jogállása, a jogalkotás feltételei stb.) a maradéktalan teljesülését.

A terhelti jogok érvényesülése nem „csak” a terhelt érdeke, hanem a tisztességes eljárásnak olyan alapvető feltétele, amelynek hiányában az igazság felderítése kerül veszélybe, ilyen értelemben tehát közérdek. A terhelti jogok körébe tartozó jogok a büntető igazságszolgáltatásban eljáró hatóságok tevékenységének a korlátját jelentik. Noha ezek államokként és jogrendszerekként eltérhetnek, létezik egy olyan minimum, amely minden európai országra nézve kötelező. Ez a közös minimum, amely egyfajta alsó küszöbnek tekinthető, azokból a nemzetközi megállapodásokból olvasható ki, amelyek a második világháború történelmi tapasztalataira épülve születtek. Az elfogadásuk mögötti fő elgondolás az volt, hogy még az állam szuverenitása és ezen belül a büntetőhatalma sem lehet korlátlan, mert azt a nemzetközi jogi normákba foglalt emberi

jogok keretek közé szorítják. Ilyen nemzetközi jogforrás az EJE, amelyben tematikus rendben találhatók azok a jogok, amelyek a büntető igazságszolgáltatás során nyerne jelentőséget, és a tisztességes eljárást, ezen belül a terheltek érdekeinek védelmét szolgálják. Ide kell kapcsolni e normák értelmezésének, azaz az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát (Bárd, 2004).

Az Unió viszonylatában ki kell emelni az Unió Alapjogi Chartáját, amely jelentős politikai és jogi súllyal bíró szupranacionális jogforrás. Az Alapjogi Charta önálló fejezetben (VI. cím) összegzi az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódóan védendő jogokat, például a hatékony jogorvoslathoz, a tisztességes eljáráshoz való jogot, az ártatlanság védelmét, a védelemhez való jogot stb.⁴ Az Alapjogi Chartában foglalt alapvető terhelte jogoknak az Unió tagállamaiban az uniós jog végrehajtása során maradéktalanul érvényesülniük kell. Az Alapjogi Chartán túl az Unió másodlagos joganyagában is találhatók a büntetőeljárásokra vonatkozó bizonyos garanciákat előíró rendelkezések (URL1). Ezek gyarapodása körülbelül az évezred elejétől számítható és több mögöttes (politikai) okra vezethető vissza, amelyek részben átfedik egymást és különböző érdekek mentén, de mégis azonos irányba mutattak. Egyrészt a kölcsönös elismerés elvének kiteljesítése érdekében deklarált célkitűzés volt a tagállami jogrendszerek közelítése. Az Unió Tanácsának 2005-ben elfogadott Hágai Programja rögzítette, hogy a kölcsönös elismerés elvének mint az igazságügyi együttműködés sarokkövének a további megvalósítása maga után vonja a büntetőeljárás jogok egységes szabályainak kidolgozását.⁵ Másrészt az Unió pénzügyi érdekei védelmére irányuló törekvések részét képezi, hogy legalább a releváns bűncselekmények miatti büntetőeljárások szabályait illetően intenzívebb harmonizáció menjen végbe (Delmas-Marty, 2000). Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme terén mérföldkő volt az Európai Ügyészség létrehozása és operatív működésének megkezdése.

Az Európai Ügyészséghez tartozó büntetőügyekben folytatott nyomozások a tagállami⁶ jogrendszereken alapulnak, viszont bizonyos területeiket – az Európai Ügyészség hibrid jellegéből⁷ adódóan – uniós jogszabályban szabályozták. A büntetőeljárás jogállamiságának kérdésköréhez tartozó garanciák uniós szintű szabályozásával az uniós jogalkotó a tagállami különbségek ellenére

4 Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 2012. október 26. HL C 326/391, VI. cím.

5 Hágai Program: a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban. 2005. március 3. HL C 53. 1-14.

6 Ebben az értelemben és a továbbiakban a tanulmányban a tagállam alatt nem az Európai Unió 27 tagállamát, hanem csak az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködésben részt vevő uniós tagállamokat értem.

7 Az Európai Ügyészség hibrid jellege a többszintű struktúrájából fakad, amelynek két szintje van: egy központi (szupranacionális szint), valamint egy tagállami (decentralizált) szint.

koherens rendszert kísérelt meg kialakítani. A végeredmény a terheltet védő garanciák összetett, több szintű struktúrája lett, amelynek az elemzését önmagában is érdemesnek vélem anélkül, hogy egy-egy terhelti jog részletes boncolgatásába kezdenék. Ezért a jelen tanulmány az Európai Ügyészség nyomozásaira vonatkozó uniós jogi konstrukció terhelti jogi szabályozási módszerét veszi górcső alá. Ennek során – részben a témában ismert nemzetközi kutatók következtetéseinek felhívásán keresztül – rávilágítok néhány jogértelmezési és jogalkalmazási kihívásra.

A terhelti jogok szabályozásának módszere az Európai Ügyészség nyomozásaiban

Az Európai Ügyészség nyomozásaiban a tagállami jogokban található garanciák adják a terhelti jogok első védvonalát. Mivel a nyomozás szabályai még az Európai Ügyészség hatáskörébe tartozó bűncselekmények miatti eljárásokban sincsenek uniós szinten harmonizálva, ezért az Európai Ügyészség eljáró ügyészei az érintett tagállamok büntetőeljárási jogának megfelelően folytatják azokat.⁸ Az Európai Ügyészség nyomozásait elsősorban annak a tagállami büntetőeljárási rendszernek – beleértve az eljárásjognak – a karakterisztikája határozza meg, ahol az adott eljárási cselekményt foganatosítják. Ezt a strukturális elgondolást követi a terhelti jogok szabályozása is, vagyis az – akár az elsődleges, akár a másodlagos – uniós jogban foglalt norma hiányában a terhelti jogokra nézve a tagállami jogokban található garanciákat kell irányadónak tekinteni.⁹

A terhelti jogok védelmének második rétegét az uniós jogban található rendelkezések alkotják. Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló uniós rendelet (2017/1939 EU rendelet) az, amelyik alapvetően határozza meg az Európai Ügyészség felépítését és működését. A 2017/1939 EU rendelet a preambulumban több helyen is említi a terhelti jogok érvényesülését, de rögzíti a tisztességes eljárás,¹⁰ a jogbiztonság,¹¹ az arányosság¹² követelményét stb. Az uniós jogalkotó az Európai Ügyészség tevékenységére vonatkozó alapvető szintű rendelkezésekben rögzíti, hogy az Európai Ügyészség a tevékenysége során biztosítja az Alapjogi Chartában rögzített

8 Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló, a Tanács (EU) 2017/1939 rendelete (2017. október 12.). 2017. október 31. HL 283/1 (30).

9 2017/1939 EU rendelet 41. cikk (3) bekezdés.

10 2017/1939 EU rendelet (65) bekezdés.

11 2017/1939 EU rendelet (66) bekezdés.

12 2017/1939 EU rendelet (70) bekezdés.

jogok tiszteletben tartását,¹³ valamint magára nézve kötelezőnek tekinti a jogállamiság és az arányosság elveit,¹⁴ a nyomozásaiban pártatlanul jár el és minden releváns – akár terhelő, akár mentő – bizonyítékot felkutat.¹⁵ A 2017/1939 EU rendeletnek ezek a rendelkezései az Európai Ügyészség nyomozásában érvényesülő alapelveket fejezik ki, úgy mint a jogállamiság elve, az arányosság elve, a fegyveregyenlőség elve. A terhelti jogokról ugyanakkor egyetlen cikk szól, amely a *Gyanúsítottak és vádlottak jogai* címet viseli és a 2017/1939 EU rendelet *Eljárási biztosítékok* című önálló fejezete alatt található.¹⁶ Az uniós jogalkotó itt rögzítette a terhelti jogok védelmének hármass rétegződését. Az uniós *acquis* részét képezi több büntetőeljárási tárgyú irányelv, amelyek normatív előírásai az Európai Ügyészség nyomozásai során alkalmazandók. A büntetőeljárási garanciák területén – az Európai Unióról szóló szerződés által biztosított jogalapon¹⁷ – történt részleges jogharmonizációnak köszönhetően több irányelvet is elfogadtak, amelyek célja a tagállami különbségek csökkentése és az egységes alsó küszöb rögzítése. Az irányelvekben megfogalmazott és kötelezően elérendő célok címzettjei a tagállamok, a célok elérésére alkalmazott forma és az eszközök megválasztása nemzeti hatáskörbe tartozik.¹⁸ A büntetőjogi tárgyú irányelvek hatása általánosságban véve, hogy a tárgyi hatályuk alá tartozó területen közelítik a tagállami eljárásjogokat, mivel az előírásaik az átültetésük elmaradása, vagy a hiányos átültetésük esetén kötelezettségszegési eljárás útján kikényszeríthetők.¹⁹

A harmadik jogvédelmi réteget az Alapjogi Chartában és az EJEE-ben foglalt jogok képezik. Az Alapjogi Charta normái a másik kettő védelmi réteghez képest magasabb absztrakciós fokon fogalmazódtak meg. Az Alapjogi Charta a Lisszaboni Szerződés²⁰ óta az elsődleges uniós jog részét képezi. Az uniós jogalkotó a 2017/1939 EU rendeletben kifejezetten felhívja a terheltek számára az Alapjogi Chartában biztosított jogokat, amelyek közül exemplifikatív jelleggel kiemeli a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogot.²¹ Szintén ide, a harmadik jogvédelmi réteghez kell sorolni az EJEE-t, mely ugyan nem

13 2017/1939 EU rendelet 5. cikk (1) bekezdés.

14 2017/1939 EU rendelet 5. cikk (2) bekezdés.

15 2017/1939 EU rendelet 5. cikk (4) bekezdés.

16 2017/1939 EU rendelet 41-42. cikk.

17 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 202. 2016. június 7. 47–360. 82. cikk (2) bekezdés.

18 EUMSZ 288. cikk.

19 EUMSZ 258-260. cikk.

20 Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá. 2007. december 17. HL C 306.

21 2017/1939 EU rendelet 41. cikk (1) bekezdés.

uniós jogi dokumentum, hanem az Európa Tanács égisze alatt aláírt nemzetközi jogi egyezmény, de a tagállamokban is érvényesülnie kell. Az Alapjogi Chartában foglalt jogok tartalma és terjedelme – beleértve az engedélyezett korlátozásokat – azonos az EJEE által meghatározottakkal.²² Az EJEE-hez egyébiránt kötelező kikényszerítési mechanizmus (az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága végrehajtási eljárása stb.) kapcsolódik és olyan precedensjog, amely nagymértékben foglalkozik a büntetőeljárás garanciákkal.

A terhelti jogok szabályozásának módszeréből fakadó kritikus pontok az Európai Ügyészség nyomozásaiban

A 2017/1939 EU rendelet terhelti jogok kapcsán választott háromrétegű szabályozási módszernek több kritikus területe azonosítható, a továbbiakban ezeket tekintem át.

A 2017/1939 EU rendelet a gyanúsítottak és a vádlottak jogait elsődlegesen a tagállami jogok által számukra biztosított eljárási jogokban határozza meg.²³ A 2017/1939 EU rendelet eltérő rendelkezésének hiányában az adott ügyben eljáró delegált európai ügyész tagállama szerinti jog alkalmazandó.²⁴ Egyes szerzők rámutattak, hogy a tagállami jog elsődlegességének és ahhoz képest az uniós jog kiegészítő jellegének ellentmond, hogy a 2017/1939 EU rendeletben éppen a tagállami jogokra hivatkozó védelmi klauzula hordoz magán látszólag kiegészítő jelleget (ancillary nature) (Wahl, 2020). Elsőként fontos szót ejteni a nyomozásokban alkalmazandó tagállami büntetőeljárás rendszerek kontrasztjáról. Ha a büntetőeljárás rendszereket komparatív szemszögből elemezzük, akkor jogszabályi különbségekkel találjuk szembe magunkat. Az Európai Ügyészség nyomozásai szempontjából ennél sokkal nagyobb probléma, hogy a tagállamok büntetőeljárás rendszerei még az alapvető karakterjegyeik tekintetében sem mindig azonosak. Az Unióban találunk példát az adverziális rendszerre, míg máshol az inkvizitórius, vagy a vegyes rendszer jellemző (Ogg, 2013). Egy tagállam büntetőeljárás rendszerének alapvető karakterjegyei gyakorlati következményekkel járnak az egyes jogintézmények alkalmazhatóságára. Például Olaszországban a büntetőeljárás jog a védőt kvázi nyomozási jogkörökkel ruházza fel, amelyet védelmi nyomozásnak neveznek

22 Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 52. cikk (3) bekezdés.

23 2017/1939 EU rendelet 41. cikk (3) bekezdés.

24 2017/1939 EU rendelet 5. cikk (3) bekezdés.

(defence investigations).²⁵ Amíg tehát ott a védelmi nyomozás teljesen elfogadott, addig máshol a védő ilyen irányú proaktivizmusa akár jogellenesnek is minősülhet (Costa Ramos, 2023). A tagállami büntetőeljárás rendszerek különbözősége azt eredményezi, hogy a terhelt jogai az Európai Ügyészség akár azonos ügyben, vagy azonos tényállásra tekintettel, de több tagállamban folytatott nyomozásaiban tagállamonként eltérő módon érvényesülnek. Ez sérti a terhelt jogok egyenlőségének követelményét. Felvethető, hogy a tagállami büntetőeljárás rendszerek különbözősége valójában azért nem jelent nehézséget, mert a terhelt garanciák tekintetében létezik az a bizonyos egységes alsó küszöb, noha jelenleg az Unióban nem ez a helyzet. A terhelt jogok uniós szintű szabályozása most még csak a részleges harmonizáció állapotában van. Ez azt jelenti, hogy kizárólag azokon a területeken indult el a jogharmonizációs folyamat, amelyekre elfogadtak valamilyen büntetőeljárás tárgyú irányelvet. Jó példa erre a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló irányelv,²⁶ amely a védelemhez való jog bizonyos kérdéseiről szól. Az irányelvek egy-egy terhelt jognak közel sem minden részletére terjednek ki, ráadásul széles tagállami mozgásteret biztosítanak az átültetés során. A példaként hivatkozott irányelvben is csak a védelemhez való jog bizonyos kérdéseit rögzítette az uniós jogalkotó. Az Európai Ügyészség létrehozásának ugyan nem volt közvetlen célja az eljárás szabályok bármilyen mértékű harmonizálása, de ez mostanra elkerülhetetlennek tűnik. Megjegyzem, hogy az Európai Ügyészségre vonatkozó eredeti koncepció (a Corpus Juris) uniformizált büntetőeljárás szabályrendszerrel számolt az Európai Ügyészség hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozása esetére.

A 2017/1939 EU rendelet több rendelkezése is közvetlenül alkalmazandó az Európai Ügyészség nyomozásaiban. Mindazonáltal a normaszövegben található lényeges jogi fogalmak (így a terhelt) meghatározásával az uniós jogalkotó adós maradt, amely a terhelt jogállására is igaz. Az uniós jogalkotó a terhelt (defendant), illetve az eljárásjogi pozíciót általában a büntetőeljárás egy meghatározott szakaszától megszerző gyanúsított (suspect) és vádlott (accused person)

25 Olaszország büntetőeljárás kódexe. VI. bis. Védelmi nyomozások.

26 A büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2013/48/EU irányelve (2013. október 22.). 2013. november 6. HL L 294.

kifejezéseket egyaránt használja anélkül, hogy pontos meghatározást rendelne ezekhez. Ez a megoldás két értelmezési lehetőséget kínál fel arra, hogy az eljárás mely szakaszától illetik meg az érintettet a terhelti jogok. Az egyik, hogy teljes egészében a tagállami szabályozásra marad a kérdés rendezése, ami azazal a veszéllyel jár, hogy a nem egységes tagállami szabályozásból fakadóan az Európai Ügyészség nyomozásaiban az eljárás alanyai akár szélsőségesen különböző időponttól léphetnek a terhelti jogállásba és gyakorolhatják a terhelti jogukat. A másik, hogy valamilyen nemzetközi jogforrás adja meg az egységes fogalmi kritériumokat. Ilyen lehet a 2017/1939 EU rendelethez az Európai Unió Bírósága által adott bírói jogértelmezés. Szintén a terhelt fogalmi körével kapcsolatban vethető fel a jogi személyek terhelti joggyakorlásának kérdése, figyelemmel arra, hogy a 2017/1939 EU rendelet a jogi személyek részére is megnyitja a terhelti jogállást.²⁷ Az eddigiek alapján úgy tűnhet, hogy a 2017/1939 EU rendelet terhelti jogokra vonatkozó szabályozásának már a lábazata sem koherens, legalábbis azokon a területeken, amelyek nem tartoznak valamilyen uniós irányelv hatálya alá. Thomas Wahl ezzel kapcsolatosan úgy érvel, hogy ez a szabályozási modell addig működhet problémamentesen, amíg egyetlen tagállamba koncentrálódik a nyomozás, továbbá a terhelték és a védelem is ebben az országban található (Wahl, 2020). Ez azonban az Európai Ügyészség nyomozásainak csak egy részére jellemző, mivel az Európai Ügyészség létrehozásának egyik fő mozgatója éppen az uniós pénzügyi érdekeket sértő transznacionális bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés volt.²⁸ A határon átnyúló bűncselekmények esetén mindig annak a tagállamnak a jogát kell irányadónak tekinteni az egyes eljárási cselekményeknél, amelyben a cselekményt fogantatásítják, ami szétválasztja a nyomozást. A terhelti jogok érvényesülése szempontjából Wahl erre a helyzetre a „patchwork investigation” fogalmat használja, amit magyarul nagyjából összetákolt nyomozásnak fordíthatunk (Wahl, 2020). Azon túl, hogy ez a nyomozás hatékonyságát hátrányosan befolyásoló körülmény, sérti a terhelti jogok egyenlőségét is (vö. fentebb), továbbá megnehezíti a megfelelő büntetőjogi védelem biztosítását (Falletti, 2017), amivel kapcsolatban elég a több jogrendszerrel számoló védelmi stratégia kidolgozásának nehézségeire gondolni (Mitsilegas & Giuffrida, 2017). Az ügyvédek képviselő Európai Unió Ügyvédi Kamaráinak Tanácsa (Council of the Bars and Law Societies of the European Union, CCBE) az Európai Ügyészség megalakítása során adott véleményében külön kiemelte, hogy a kölcsönös elismerés

27 2017/1939 EU rendelet 2. cikk (2) bekezdés.

28 Európai Bizottság: Javaslat A Tanács rendelete az Európai Ügyészség létrehozásáról. Brüsszel, 2013. június 17. COM (2013) 534 final.

elve mentén fontos biztosítani a büntetőjogi védelmet ellátó különböző tagállambeli ügyvédek jogi helyzetének egyenlőségét (URL2). Maria Kaiafa-Gbandi álláspontja szerint a tagállami jogi normák sokféleségének összeegyeztetéséből fakadó nagyfokú komplexitás miatt a jogbiztonság és az előreláthatóság kritériumai csorbát szenvedhetnek (Kaiafa-Gbandi, 2015). A védelem oldalán jelentkező bizonytalansági faktorok számát tovább növeli, hogy az Európai Ügyészségnek meghatározott jogi keretek között lehetősége van a joghatóság befolyásolására (forum shopping) (Löf, 2020).

Ahogy fentebb említettem, az uniós irányelvek nem közvetlenül alkalmazandók, a bennük foglalt előírást átültető tagállami norma az, amelyik a kötelező erővel bíró parancs hordozója. Az irányelvekben biztosított jogok egységes alkalmazását megnehezíti, hogy a bennük foglaltak átültetésének módja tagállamonként eltérő lehet. A tagállami eljárásjogok változó geometriája tehát az irányelvek átültetését követően is fennmarad. Az irányelvek címzettjei a tagállamok, ezért főszabály szerint a magánszemélyekre közvetlen hatállyal nem bírnak. Az Európai Unió Bírósága egy precedens értékű ítéletében²⁹ ugyanakkor kimondta, hogy az irányelveknek is lehet közvetlen hatályuk, ha a rendelkezéseik feltétel nélküliek, egyértelműek, pontosak és a címzett tagállam az irányelvet nem vagy nem megfelelően ültette át a nemzeti jogába határidőn belül.³⁰ Ez azt jelenti, hogy az irányelv által szabályozandó területen jogsérelmet szenvedő terhelt a tagállami bíróság előtt közvetlenül is hivatkozhat az irányelvre, ha azt a tagállam nem ültette át, vagy az átültető nemzeti jogszabály hiányos. A jogalkotó a terhelti jogok 2017/1939 EU rendeletben történő részletes szabályozása helyett kereszthivatkozásokat alkalmazott, ezekkel utalt azokra az uniós irányelvekre, amelyek a minimumszabályokat tartalmazzák. Ezt a megoldást több okból is bírálják (Mitsilegas, 2021), például azért, mert részleges azoknak a terhelti jogoknak a köre, amelyeket irányelv szabályoz. Vannak olyan területek, ahol bár lett volna lehetőség irányelvet elfogadni, erre mégsem került sor. Ilyen a bizonyítékok elfogadhatóságának kérdése, amely – a 2017/1939 EU rendeletbe foglalt eltérő rendelkezés hiányában – a tagállami jogok szabályozása alatt maradt, annak ellenére, hogy a több tagállamra kiterjedő büntetőügyekben a bizonyítékok tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatóságára vonatkozóan az Európai Unió működéséről szóló szerződés jogalapot biztosít a szabályozási minimum elfogadására.³¹ A szakértők egyéb területeket is nevesítenek, amelyeken lehetségesnek és indokoltnak tartanak irányelv elfogadását,

29 A Bíróság 1974. december 4-i ítélete. Yvonne van Duyn kontra Home Office. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: High Court of Justice, Chancery Division – Egyesült Királyság. Közrend. 41-74. sz. ügy.

30 41-74. sz. ügy. 12.

31 EUMSZ 82. cikk (2) bekezdés.

mint például a letartóztatás, vagy a joghatósági konfliktusok kezelése ([URL3](#)). Azonban még az irányelvek sem képesek arra, hogy csodát tegyenek, mivel az irányelvek nem a jogegységesítést, hanem a jogharmonizációt célozzák és minimumszabályokat állapítanak meg, amelyek nem terjednek ki a büntetőeljárás egészére és a terhelti jogok teljességére. Az irányelvekben alkalmazott gyakran homályos, definiálatlan fogalomhasználat széles teret enged a jogalkalmazói jogértelmezésnek. Az irányelvekkel kapcsolatban az Európai Unió Bíróságának jogértelmezési hatásköre az előzetes döntéshozatali eljárásig terjed ([Zimianitis, 2021](#)). A terhelt helyzetére hatást gyakorló, a vádemelést megelőzően elfogadott eljárási aktusok egyébként a tagállami bíróságok előtt támadhatók.³² A 2017/1939 EU rendelet logikája szerint a tagállami bíróságok az elsődleges jogorvoslati fórumok („first judges”) az Európai Ügyészség döntései elleni fellebbezések során. Az Európai Unió Bírósága csak korlátozott esetkörben vonható be közvetlenül az eljárásba, elsősorban az uniós jog értelmezése érdekében.³³ Az – egyébként nem az Európai Ügyészség által folytatott nyomozások szem előtt tartásával elfogadott – irányelvek legfeljebb korlátozottan képesek javítani a tagállami jogok különbözőségéből eredő kedvezőtlen állapotot, és még ekkor is igen nagy szerep hárul az Európai Unió Bírósága általi jogértelmezésre.

Az uniós jogalkotó az Alapjogi Charta *Igazságszolgáltatásról* szóló címe alatt található jogok közül a 2017/1939 EU rendelet preambulumban többek között a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogra, valamint a védelemhez való jogra hivatkozik.³⁴ Később, a 41. cikkben alapvető elvül mondja ki, hogy az Európai Ügyészség a tevékenysége során az Alapjogi Chartában a gyanúsítottak és a vádlottak számára biztosított jogokat teljeskörűen tiszteletben tartja.³⁵ A 2017/1939 EU rendelet e vonatkozásában összhangban van az Alapjogi Charta rendelkezésével, amely szerint az Alapjogi Charta címzettjei – egyebek mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai.³⁶ Az Alapjogi Charta alkalmazási köre a tagállamokra csak annyiban terjed ki, amennyiben uniós jogot hajtának végre, még akkor is, ha ennek a pontos meghatározása sokszor nem egyértelmű (Blutman, 2016). Ezzel szemben az uniós szervek feltétlen címzettjei a Chartának.³⁷ A tagállamokban eljáró, kettős jogállású delegált európai ügyész az Európai Ügyészség nyomozásaiban mindvégig kizárólag az uniós szerv nevében és részéről járhat el, amelyhez számára jogi és funkcionális függetlenséget

32 2017/1939 EU rendelet (87) bekezdés.

33 2017/1939 EU rendelet (88) bekezdés.

34 2017/1939 EU rendelet (83) bekezdés.

35 2017/1939 EU rendelet 41. cikk (1) bekezdés.

36 Az Európai Unió Alapjogi Chartája 51. cikk (1) bekezdés.

37 Az Európai Unió Alapjogi Chartája 51. cikk (1) bekezdés.

biztosítanak.³⁸ A fentiekből következik, hogy az Európai Ügyészségnek a tagállami jog alkalmazásával járó jogi aktusainak összessége során is biztosítania kell az Alapjogi Chartának való megfelelést. A terhelti garanciák tekintetében az Alapjogi Charta és az EJEE több helyen átfedésben állnak és kiegészítik egymást. Az Alapjogi Charta ezeket a szinergiákat akként rendezi, hogy lefekteti, amennyiben a Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor a tartalmukat és a terjedelmüket azonosnak kell tekinteni az EJEE-ben szereplőkével.³⁹ Ez a tartalmi és terjedelmi szint tekinthető az alsó küszöbnek, hiszen az uniós jogalkotó e jogok vonatkozásában még azt is megengedi, hogy az uniós jog az EJEE-nél kiterjedtebb védelmet nyújtson.⁴⁰ Az Alapjogi Charta elfogadásának célja azonban nem a mindennapi gyakorlati jogalkalmazás során nélkülözhetetlen eljárási jogok megfogalmazása volt, és nem is alkalmas arra, hogy ezt a funkciót betöltse. Az Alapjogi Charta értelmezésére és alkalmazására vonatkozó általános rendelkezések szövegezése nem világos, nem könnyen érthető (Scalia, 2015). Az Alapjogi Chartában részletezett jogok általános tartalma és tisztázatlan megfogalmazása miatt nem jelent megoldást arra az eljárási jogi környezetből fakadó kihívásra, amelyre a tanulmányban rá kívántam világítani. Az Alapjogi Chartában található terhelti jogokra történő hivatkozás esetén az Európai Unió Bíróságának jogértelmezési gyakorlata különösen hangsúlyos szerephez jut. Ez így van abban az esetben is, ha a tagállami büntetőeljárási jogok Alapjogi Charta által védett alapvető jogokkal való összhangja képezi a vizsgálat tárgyát. Azoknál a jogoknál, amelyeknél átfedés van az Alapjogi Charta és az EJEE között, az EJEE és a hozzá kapcsolt strasbourgi bírósági jogértelmezés helyenként az uniós jogértelmezésnél jóval kimunkáltabb. Wahl éppen ezért a 2017/1939 EU rendelet 41. cikkében foglalt, az általánosságban az Alapjogi Chartára hivatkozó szabályt egyenesen félrevezetőnek tartja, és úgy véli, hogy a jelenlegi megfogalmazás helyett célszerűbb lett volna az Alapjogi Chartának megfelelő nemzeti eljárásjogok garanciarendszerének a tiszteletben tartását rögzíteni (Wahl, 2020). Összességében arra juthatunk, hogy a jogalkotói szándék az volna, hogy a 2017/1939 EU rendelet egyetlen rendelkezése se korlátozza az Alapjogi Chartában biztosított terhelti jogokat, sőt a tagállami jogok alkalmazása se vezessen az Alapjogi Chartával kialakított minimális védelmi szint csökkenéséhez. Ahogyan a fenti érvelésben arra rámutattam, a 2017/1939 EU rendelet nem szabályozza a kérdéskört, a terhelti státuszra vonatkozó uniós irányelvek pedig nem elégségesek az eljárási garanciák védelmére.

38 2017/1939 EU rendelet (32) bekezdés.

39 Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 51. cikk (3) bekezdés.

40 Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 51. cikk (3) bekezdés.

Záró gondolatok

Az Európai Ügyészség nyomozásainak szabályozásában a terhelti jogok védelmét egy többretegű és koherens rendszerben képzelték el. A „tervezőasztal” mellett született koncepciót – amelyhez eredetileg a jelenlegitől lényegesen különböző szervezeti modell társult – az uniós jogalkotási folyamatok kompromisszumkényszere megtépázta. A hatályos szisztémát a terhelti jogok szempontjából vizsgálva a „*Sokat markol, keveset fog*” közmondás juthat eszünkbe. Vânia Costa Ramos álláspontom szerint helyesen foglalja össze, hogy az Európai Ügyészség nyomozásának szabályozásából hiányzik a garanciák minimális és homogén küszöbszintje, a rendelkezések az eljárási jogok tekintetében nem kellően részletezettek, a tagállami jogokra és az uniós irányelvekre történő kettős hivatkozási rendszer túlságosan komplex (Costa Ramos, 2022). Az Európai Unió Ügyvédi Kamaráinak Tanácsa felhívta rá a figyelmet, hogy az Európai Ügyészség tevékenységének biztosítania kell a védelemhez való jog⁴¹ magas szintű érvényesülését, és az Európai Ügyészség megfelelő működésének kulcsfontosságú összetevője a büntetőeljárás résztvevői számára biztosított jogok uniós minimum szintjének a tiszteletben tartása az összes tagállamban. Ebbe a minimum szintbe a fegyverek egyenlőségének elve, a terhelti jogok az eljárás azonos szakaszától kezdődő garntálása is beletartozik. Hozzá tették, hogy amíg az Európai Ügyészség szabályozásában a vádlói jogosítványok nagyfokú részletezésére sor került, addig a védelemhez való jogról és annak tartalmáról már jóval kevesebb szó esett (URL2). A Védőügyvédek Európai Egyesülete⁴² úgy látja, hogy az uniós vívmányok megszilárdítása és az eljárási garanciák beillesztése szükséges volna ahhoz, hogy az Európai Ügyészség tevékenysége teljes mértékben megfeleljen a legmagasabb alapvető jogi követelményeknek (URL4). Állásfoglalásukban utalnak arra a tagállami aggodalomra, hogy az uniós intézmények a tagállami hatóságokhoz képest jelentős többletjogosítványokat kapnak, amelyek a tagállamok állampolgárait védő eljárási garanciák fellazulásához vezethetnek. Úgy vélik, hogy néhány problémás pontot megoldhatna, ha az Európai Ügyészség eljárásaiban minden tagállamban biztosított volna a büntetőeljárás alanyait megillető bizonyos garanciák és jogok azonos érvényesülése (URL4). Az eddigiek alapján körvonalazható, hogy melyek a 2017/1939 EU rendelet terhelti jogokkal kapcsolatos szabályozási rendszerének gyenge pontjai. A tanulmányban rávilágítottam több, a szabályozási módszerből következő

41 A védelem joga a terheltet közvetlenül mint embert illeti meg, de egy olyan sajátos, kettős alanyiságú jog, amely a védő eljárási jogállását egyaránt felöleli.

42 European Criminal Bar Association, ECBA.

hiányosságra, amely az Európai Ügyészség nyomozásaiban a jogállami követelmények érvényesülését akadályozzák. A hiányosságok kiküszöbölésének egyik lehetséges útja a 2017/1939 EU rendelet módosításra történő megnyitása lenne, amelyre reális esély a soron következő felülvizsgálat idején, több év múlva mutatkozik. Még valószínűbb, hogy a hiányosságok rendezéséhez az európai büntetőjogi integráció mélységében történő elmozdulásra van szükség.

Felhasznált irodalom

- Bárd K. (2019). Az út az igazsághoz – büntetőeljárási törvényünk a jogállami elvek tükrében. *Belügyi Szemle*, 67(3), 5–17. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.3.1>
- Bárd K. (2004). Igazság, igazságosság és tisztességes eljárás. *Fundamentum*, 8(1), 44–50. <https://fundamentum.hu/sites/default/files/04-1-03.pdf>
- Blutman, L. (2016). Az Alapjogi Charta és az uniós jog határai. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 79, 103–109.
- Costa Ramos, V. (2022, October 18). *Investigating and prosecuting offences affecting the EU financial interests: Fundamental rights implications – the rights of suspects and accused in EPPO cases* [Conference presentation]. Centro de Estudos Judiciários, Lisbon, Portugal.
- Costa Ramos, V. (2023, March 27). *The EPPO and the equality of arms between the prosecutor and the defence*. *New Journal of European Criminal Law*, 14(1), 43–70. <https://doi.org/10.1177/20322844231157078>
- Delmas-Marty, M. (2000). Guest Editorial: *Combating Fraud – Necessity, Legitimacy and Feasibility of the Corpus Juris*. *Common Market Law Review*, 37(2), 247–256. <https://doi.org/10.54648/264406>
- Falletti, F. (2017). *The European Public Prosecutor's Office and the principle of equality*. *Eucrim*, (1), 25–27. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2017-002>
- Kaiafa-Gbandi, M. (2015). *The establishment of an EPPO and the rights of suspects and defendants: Reflections upon the Commission's 2013 proposal and the Council's amendments*. In P. Asp (Ed.), *The European Public Prosecutor's Office: Legal and criminal policy perspectives* (pp. 234–254). Jure.
- Király T. (2023). *A védelem és a védő a büntető ügyekben*. Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Lichtenstein A. (2018). *A terhelt emberi jogai és a büntetőeljárás egyes alapelvei*. *Acta Universitatis Szegediensis: forum: publicationes discipulorum iurisprudentiae*, 1(1), 305–337.
- Löff, R. (2020). *The EPPO and the corporate suspect – Jurisdictional agnosticism and legal uncertainties*. *Eucrim*, (4), 310–314. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2020-029>
- Mitsilegas, V., & Giuffrida, F. (2017, November 30). *Raising the bar? Thoughts on the establishment of the European Public Prosecutor's Office* [Policy brief No. 2017/39]. CEPS. https://doi.org/10.1007/978-94-6265-216-3_6

- Mitsilegas, V. (2021). *European prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor's Office and the rule of law*. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 28(2), 245–264. <https://doi.org/10.1177/1023263X211005933>
- Ogg, J. T. (2013). *Adversary and adversity: Converging adversarial and inquisitorial systems of justice – A case study of the Italian criminal trial reforms*. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 37(1), 31–61. <https://doi.org/10.1080/01924036.2012.721199>
- Scalia, V. (2015). *Protection of fundamental rights and criminal law: The dialogue between the EU Court of Justice and the national courts*. *Eucrim*, (3), 100–111. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2015-013>
- Wahl, T. (2020). *The European Public Prosecutor's Office and the fragmentation of defence rights*. In K. Ligeti, M. J. Antunes & F. Giuffrida (Eds.), *The European Public Prosecutor's Office at launch – Adapting national systems, transforming EU criminal law* (p. 95). Wolters Kluwer Italia S.r.l.
- Zimianitis, D. (2021). *EPPO: A challenging, balance-striking exercise in the national and EU judicial environment*. *Eucrim*, (1), 65–66. <https://doi.org/10.30709/eucrim-2021-012>

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: Európai Bizottság sajtóközlemény: *A büntetőeljárásokra vonatkozó új szabályokat és garanciákat mostantól az EU egész területén alkalmazni kell*. 2019. június 11. Brüsszel. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2910
- URL2: CCBE: *Comments from the Council of the Bars and Law Societies of the European Union (CCBE) regarding the establishment of a European Public Prosecutor's Office*. 2014. november 18. https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/CRIMINAL_LAW/CRM_Position_papers/EN_CRM_20141118_Comments-from-the-CCBE-regarding-the-establishment-of-a-EPPO.pdf
- URL3: European Criminal Bar Association, 'ECBA Initiative 2017/2018. Agenda 2020: A new Roadmap on minimum standards of certain procedural safeguards'. https://www.ecba.org/ext-docserv/20180424_ECBA_Agenda2020_NewRoadMap.pdf
- URL4: *Cornerstones for a draft regulation on the establishment of a European Public Prosecutor's Office ("EPPO") in accordance with Art. 86 par. 1-3 TFEU* https://www.ecba.org/ext-docserv/201300207_ECBACORNERSTONESONEPPO.pdf

Alkalmazott jogszabályok

- A Bíróság 1974. december 4-i ítélete. Yvonne van Duyn kontra Home Office. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: High Court of Justice, Chancery Division - Egyesült Királyság. Közrend. 41-74. sz. ügy

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény. Preambulum

Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 2012. október 26. HL C 326/391

Az Európai Unió Bíróságának 1979. április 5-i ítélete. Tullio Ratti elleni büntetőeljárások. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Pretura di Milano - Olaszország. Veszélyes készítmények. 148-78. sz. ügy

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 202. 2016. június 7. 47–360.

Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326. 2012. október 26. 13-390.

Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló, a Tanács (EU) 2017/1939 rendelete (2017. október 12.). 2017. október 31. HL 283/1

Európai Bizottság: Javaslat A TANÁCS RENDELETE az Európai Ügyészség létrehozásáról. Brüsszel. 2013. június 17. COM (2013) 534 final

Hágai Program: a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban. 2005. március 3. HL C 53.

Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá. 2007. december 17. HL C 306

Olaszország büntetőeljárás kódexe. VI. bis. Védelmi nyomozások

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Márton B. (2025). A terhelti jogok érvényesülésének neuralgikus pontjai az Európai Ügyészség nyomozásaiban. *Belügyi Szemle*, 73(8), 1599–1616. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i8.pp1599-1616>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Márton Balázs, aki a marton.balazs@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.